

УДК 35:338.2

Н. В. ЛИСЕНКОВА

СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

Розглянуто фінансовий ризик і його місце в діяльності підприємства, а також форми і види страхування фінансових ризиків та внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків.

Ключові слова: фінансовий ризик, страхування фінансових ризиків, кредитний ризик, фінансовий механізм, ризик-менеджмент.

The paper discusses the financial risk and its place in the enterprise, forms and types of insurance of financial risks and internal mechanisms to neutralize financial risks.

Key words: financial risk, financial risk insurance, credit risk, financial mechanism, risk-management.

Найважливішою сферою національної економіки України виступає фінансовий сектор. У будь-якій господарській діяльності завжди існує небезпека грошових втрат, що впливає зі специфіки тих чи інших господарських операцій. Небезпеку таких втрат виражають собою фінансові ризики. Фінансові ризики – це комерційні ризики. Ризики бувають чисті і спекулятивні. Чисті ризики означають можливість одержання збитку чи нульового результату. Спекулятивні ризики виражаються в можливості одержання як позитивного, так і негативного результату.

Дослідженням фінансових ризиків займалися такі вчені, як В. Фере, У. Шарп, Т. Райс, В. Вітлінський, П. Верчено, Г. Великоіваненко, О. Мертенс, А. Сігал та ін. Але питання страхування фінансових ризиків на вітчизняному страховому ринку недостатньо вивчено, тому є актуальним.

Метою статті є дослідження фінансового ризику і його місця в діяльності підприємства, форм і видів страхування фінансових ризиків і внутрішнього механізму нейтралізації фінансових ризиків.

Відповідно до мети статті визначено такі завдання: пояснити поняття фінансового ризику та напрями його розвитку; виявити внутрішні складові зменшення фінансових ризиків.

Фінансові ризики – це спекулятивні ризики. Інвестор, здійснюючи венчурне вкладення капіталу, заздалегідь знає, що для нього можливі тільки два види результатів – дохід або збиток [2]. Особливістю фінансового ризику є імовірність настання збитку в результаті проведення будь-яких операцій у фінансово-кредитній і біржовій сферах, здійснення операцій з фондовими цінними паперами, тобто ризику, що впливає з природи цих операцій. До фінансових ризиків відносяться кредитний ризик; процентний ризик; валютний ризик; ризик упущеної фінансової вигоди.

Кредитні ризики – небезпека несплати позичальником основного боргу і відсотків, що приєднуються кредитору. Процентний ризик – небезпека втрат комерційними банками, кредитними установами, інвестиційними фондами

селенговими компаніями в результаті перевищення процентних ставок, виплачуваних ними по притягнутих засобах, над ставками по наданих кредитах [3].

Валютні ризики являють собою небезпеку валютних утрат, пов'язаних зі зміною курсу однієї іноземної валюти стосовно іншої, у тому числі національної валюти при проведенні зовнішньоекономічних, кредитних і інших валютних операцій.

Ризик упущеної фінансової вигоди – це ризик настання непрямого (побічного) фінансового збитку (неодержаний прибуток) у результаті нездійснення якого-небудь заходу (наприклад, страхування) чи зупинки господарської діяльності [5].

Інвестування капіталу завжди супроводжує вибір варіантів інвестування і ризику. Вибір різних варіантів вкладення капіталу часто зв'язаний зі значною невизначеністю. Наприклад, позичальник бере позичку, повернення якої він буде робити з майбутніх доходів. Однак самі ці доходи йому невідомі. Цілком можливий випадок, що майбутніх доходів може і не вистачити для повернення позички. В інвестуванні капіталу приходиться також йти на визначений ризик, тобто вибирати той чи інший ступінь ризику. Наприклад, інвестор повинен вирішити, куди йому варто вкласти капітал: на рахунок у банк, де ризик невеликий, але і доходи невеликі, чи в більш ризиковане, але значно дохідний захід (селенгові операції, венчурне інвестування, покупка акцій). Для рішення цього завдання треба кількісно визначити величину фінансового ризику і порівняти ступінь ризику альтернативних варіантів [4].

Фінансовий ризик, як і будь-який інший, має математично виражену імовірність настання втрати, що спирається на статистичні дані і може бути розрахована з досить високою точністю. Щоб кількісно визначити величину фінансового ризику, необхідно знати всі можливі наслідки якої-небудь окремої дії й імовірність самих наслідків. Імовірність означає можливість одержання визначеного результату. Щодо економічних завдань методи теорії імовірності зводяться до визначення значень імовірності настання подій і до вибору з можливих подій самого кращого, виходячи з найбільшої величини математичного чекання. Інакше кажучи, математичне очікування якої-небудь події дорівнює абсолютній величині цієї події, помноженої на імовірність його настання [1].

При ринковій економіці виробники, продавці, покупці діють в умовах конкуренції самостійно, тобто на свій страх і ризик. Їхнє фінансове майбутнє є непередбаченим і малопрогнозованим. Ризик-менеджмент представляє систему оцінки ризику, управління ризиком і фінансовими відносинами, що виникають у процесі бізнесу. Ризиком можна керувати, використовуючи різноманітні міри, що дозволяють деякою мірою прогнозувати настання ризикової події і вчасно вживати заходів до зниження ступеня ризику [6].

На ступінь і величину ризику реально впливати через фінансовий механізм, що здійснюється за допомогою прийомів стратегії і фінансового менеджменту. Цей своєрідний механізм управління ризиком і є ризик-менеджмент. В основі ризику-менеджменту лежить організація роботи з визначення і зниження ступеня ризику.

Ризик-менеджмент представляє систему управління ризиком і економічними (точніше фінансовими) відносинами, що виникають у процесі цього управління, і включає стратегію і тактику управлінських дій [5].

Під стратегією управління розуміються напрямки і способи використання засобів для досягнення поставленої мети. Кожному способу відповідає визначений набір правил і обмежень для ухвалення кращого рішення. Стратегія допомагає сконцентрувати зусилля на різних варіантах рішення, не суперечній генеральній лінії стратегії і відкинути всі інші варіанти. Після досягнення поставленої мети дана стратегія припиняє своє існування, оскільки нові цілі висувають завдання розробки нової стратегії.

Тактика – практичні методи і прийоми менеджменту для досягнення встановленої мети в конкретних умовах. Завданням тактики управління є вибір найбільш оптимального рішення і самих конструктивних у даній господарській ситуації методів і прийомів управління.

Ризик-менеджмент як система управління складається з двох підсистем: керованої підсистеми – об'єкта управління і керуючої підсистеми – суб'єкта управління. Об'єктом управління в ризик-менеджменті виступають ризикові вкладення капіталу й економічні відносини між суб'єктами, що хазяюють, у процесі реалізації ризику. До таких економічних відносин відносяться зв'язки між страхувальником і страховиком, позичальником і кредитором, між підприємцями, конкурентами.

Суб'єкт управління в ризик-менеджменті – група керівників (фінансовий менеджер, фахівець зі страхування), що за допомогою різних варіантів свого впливу здійснює цілеспрямоване функціонування об'єкта управління. Цей процес може здійснюватися тільки за умови циркулювання необхідної інформації між суб'єктом і об'єктом управління. Процес управління завжди припускає одержання, передачу, переробку і практичне використання інформації. Придбання надійної і достатньої в конкретних умовах інформації відіграє головну роль, оскільки воно допомагає прийняти правильне рішення в умовах ризику. Інформаційне забезпечення складається з різного роду інформації: статистичної, економічної, комерційної, фінансової [5].

Страхування тісно пов'язане з підприємницькою діяльністю, яка неможлива без ризику. За допомогою страхування створюються деякі фінансові гарантії стабільності й прибутковості виробництва. У випадку настання різного роду несприятливих ситуацій, в які рано чи пізно певною мірою потрапляє кожна підприємницька структура, страхування є не тільки способом захисту господарства від різного роду руйнівних стихійних чинників, а й засобом подолання несприятливих періодів в економічній ринковій кон'юнктурі.

Ураховуючи, що метою будь-якої підприємницької діяльності є одержання прибутку, особливо велике значення набуває страхування від можливої його втрати або недержання передбачуваних доходів.

При страхуванні підприємницької діяльності ставки платежів встановлюються у відсотках до грошової оцінки валової продукції, яка випускалась до настання страхового випадку. Можливе й використання середніх ставок за видами діяльності чи галузях з коригуванням їх стосовно конкретних підприємств. Тут необхідне врахування загального техніко-економічного стану майна, чіткості та організації виробництва, господарських зв'язків, ступеня ймовірності виникнення втрат.

Певні особливості є у страхуванні ризиків, пов'язаних з упровадженням у виробництво нової техніки та технології. Ці ризики залежать від конкретних напрямів страхування. Одним з них є страхування самої техніки, транспортних засобів та устаткування технологічних ліній, тощо на випадок їх загибелі, зупинки, порушення ритму роботи. У цьому разі передбачається відшкодування від прямих збитків, пов'язаних зі застрахованими об'єктами. Другий напрям – це страхування від раптових несприятливих наслідків, викликаних упровадженням науково-технічних і технологічних новинок, їх аваріями, руйнуванням. Тут йдеться про опосередковані збитки страхувальника, який змушений нести додаткові витрати та не одержувати протягом деякого часу запланований обсяг прибутку. За вказаними напрямками страхування може здійснюватись як окремо, так і в комплексі [4].

Страхування комерційної діяльності – одне з найбільш складних як на стадії укладання договору, так і протягом усього періоду його дії. Справа в тому, що відповідальність страховика із забезпечення захисту комерційних ризиків полягає у відшкодуванні страхувальнику втрат, що виникли внаслідок несприятливої, непередбаченої зміни ринкової кон'юнктури та погіршення інших умов для здійснення комерційних операцій.

Страхування комерційних і фінансових операцій полягає в тому, щоб відшкодувати можливі втрати у випадку, коли через певний період застраховані угоди не дадуть очікуваної віддачі. Страхове відшкодування в такому разі встановлюється в обсязі різниці між страховою сумою та одержаним прибутком від застрахованої комерційної діяльності [2].

Диверсифікованість, що являє собою процес розподілу інвестованих засобів між різними об'єктами вкладення капіталу, безпосередньо не зв'язаних між собою, з метою зниження ступеня ризику і втрат доходів; диверсифікованість дозволяє уникнути частини ризику під час розподілу капіталу між різноманітними видами діяльності (наприклад, придбання інвестором акцій п'яти різних акціонерних товариств замість акцій одного суспільства збільшує імовірність одержання їм середнього доходу в п'ять разів і, відповідно, у п'ять разів знижує ступінь ризику).

Придбання додаткової інформації про вибір і результати – більш повна інформація дозволяє зробити точний прогноз і знизити ризик, що робить її дуже цінною.

Лімітування – це встановлення ліміту, тобто граничних сум витрат, продажу, кредиту тощо, застосовується банками для зниження ступеня ризику при видачі позичок, продажу товарів у кредит, надання позик, визначення сум вкладення капіталу тощо.

При самострахуванні підприємець підстраховується сам, а не купує страховку у страховій компанії. Самострахування є децентралізованою формою, створенням натуральних і грошових страхових фондів, що є у суб'єктів, особливо в тих, чия діяльність піддається ризику. Основне завдання самострахування полягає в оперативному подоланні тимчасових утруднень фінансово-комерційної діяльності.

Страхування – захист майнових інтересів суб'єктів, що хазяюють, і громадян при настанні визначених подій (страхових випадків) за рахунок грошових фондів, формованих зі страхових внесків, що сплачуються ними. Правові норми страхування в Україні встановлені законодавством [1].

Страховання варто розглянути докладніше. Воно являє собою економічну категорію, сутність якої полягає в розподілі збитку між усіма учасниками страхування. Це свого роду кооперація по боротьбі з наслідками стихійних лих і протиріччями усередині суспільства, які з'являються через господарські відносини між членами суспільства. Страховання виконує чотири функції: ризикову, попереджувальну, ощадну, контрольну. Зміст ризикової функції виражається у відшкодуванні ризику. У рамках дії цієї функції відбувається перерозподіл грошової форми вартості між учасниками страхування в зв'язку з наслідками випадкових страхових подій. Ризикова функція страхування є головною, тому що страховий ризик безпосередньо зв'язаний з основним призначенням страхування по відшкодуванню матеріального збитку потерпілим [5].

Фінансовий менеджер постійно зіштовхується з проблемою вибору джерел фінансування. Особливість полягає в тому, що обслуговування того чи іншого джерела обходиться підприємству неоднаково. Кожне джерело має свою ціну. Рішення фінансового характеру будуть точні тією мірою, в якій об'єктивна і достатня інформація. Рівень же об'єктивності залежить від того, в якому ступені ринок капіталів відповідає ефективному ринку. В основі ризик-менеджменту лежать цілеспрямований пошук і організація роботи зі зниження ступеня ризику, мистецтво одержання і збільшення доходу (виграшу, прибутку) у невизначеній господарській ситуації. Кінцева мета ризику-менеджменту цілком відповідає цільовій функції підприємництва. Вона полягає в одержанні найбільшого прибутку при оптимальному співвідношенні прибутку і ризику.

Необхідно далі розділити ймовірні втрати на визначальні і побічні. При оцінці підприємницького ризику побічні втрати можуть бути виключені в кількісній оцінці рівня ризику. Якщо в розглянутих утратах виділяється один вид, що або за величиною, або за імовірністю виникнення свідомо більше інших, то при кількісній оцінці рівня ризику в розрахунок можна приймати тільки його.

Лише в силу недосконалості використовуваних методів розрахунку підприємницької чи діяльності недостатньо глибокого пророблення бізнес-плану систематичні помилки можуть розглядатися як втрати в тому розумінні, що вони здатні змінити очікуваний результат у гіршу сторону. Отже, перш ніж оцінювати ризик, обумовлений дією суто випадкових факторів, украй бажано відокремити систематичну складову втрати від випадкових.

Ризик – невід'ємна складова частина людського життя. Він породжується невизначеністю, відсутністю достатньо повної інформації про подію чи явище та неможливістю прогнозувати розвиток подій. Ризик виникає тоді, коли рішення вибирається з декількох можливих варіантів і немає впевненості, що воно найефективніше. Можна приймати рішення та запроваджувати дії, направлені на зменшення ризику, але позбутися його неможливо. Ситуації, коли відсутній ризик в економіці, майже не зустрічаються. Більшість ситуацій, яким притаманний ризик, є важко прогнозованими та контрольованими тому усунути ризик повністю майже неможливо. Це є причиною того, що навіть ідеальні з першого погляду рішення приводять до збитків. Водночас ризик слід розглядати як невід'ємний елемент процесу існування організації на ринку. Фактично, якщо

основною метою функціонування організації є максимізація прибутку, то він (прибуток) є винагородою за вдало взятий на себе ризик. Марно було б сподіватися, що отримання більш менш значних прибутків не пов'язано із серйозним ризиком.

Отже, ризикованій ситуації притаманні такі основні ознаки: наявність невизначеності; існування альтернатив і необхідність вибору; можливість оцінити наявні альтернативи; зацікавлення в результатах вибору. Фінансовий ризик впливає з нездійснення очікуваних подій з фінансового боку проекту. Це можуть бути незаплановані зменшення або зникнення джерел та обсягів фінансування, незадовільний фінансовий стан партнерів, зриви надходжень коштів від реалізації вироблених товарів чи послуг, неплатоспроможність покупців продукції та власні підвищені витрати.

Література:

1. *Бланк И. А.* Управление финансовыми рисками / И. А. Бланк // Основы финансового менеджмента. – К. : Ника-Центр, 1999. – Т. 2. – С. 200–256.
2. *Вітлінський В. В.* Фінансовий ризик і методи його вимірювання / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко // Фінанси України. – 2000. – № 5. – С. 13–23.
3. *Клапків М. С.* Методи ідентифікації фінансових ризиків / М. С. Клапків // Фінанси України. – 2000. – № 1. – С. 39–46.
4. Страхування фінансових ризиків // Страхування в Україні: Збірник нормативних, методичних та інформаційних матеріалів. – К. : Правові джерела, 1996. – С. 181–201.
5. *Суторміна В. М.* Ризик і структура капіталу // В. М. Суторміна, В. М. Федосов, Н. С. Рязанова // Фінанси зарубіжних корпорацій. – К. : Либідь, 1993. – С. 189–191.
6. *Шумелда Я.* Страхування : [навч. посіб. для студ. економ. спец. вищ. навч. закл.]. – 2-ге вид., переробл. і допов. / Я. Шумелда. – Тернопіль : Джура, 2006. – 296 с.

Надійшла до редколегії 20.09.2011 р.

<i>Коваленко М. М.</i> Ринкове саморегулювання банківського сектора та першочергові напрямки його розвитку	188
<i>Лисенкова Н. В.</i> Страхування фінансових ризиків	196
<i>Ревенко О. В., Ревенко Т. В.</i> Дослідження впливу податкової політики на розвиток соціальної інфраструктури в Україні	201
<i>Соболь Р. Г.</i> Політика розвитку страхового ринку України в докризовий період	210
<i>Собченко В. В.</i> Історико-національні етапи розвитку соціального захисту населення	216
<i>Ульянченко Ю. О.</i> Формування кластерів як засіб сталого соціально-економічного розвитку регіону	229
<i>Дорош Т. Л.</i> Особливості управління розвитком музичної освіти на місцевому рівні	236
<i>Ковальчук В. Г.</i> Проблеми державного стимулювання економічного розвитку регіонів	245
<i>Куренна Т. О.</i> Актуальні проблеми внутрішнього фінансового контролю в Міністерстві аграрної політики та продовольства України	251
<i>Подобед Н. В.</i> Державна політика формування здорового способу життя молоді в Україні: підходи та заходи	259
<i>Репетько О. О.</i> Аналіз ефективності чинної системи державного фінансового контролю в бюджетній сфері України	265
<i>Стороженко О. В.</i> Нормативно-правова основа функціонування сфери культури	273
<i>Тимошенко П. Б.</i> Інституційне забезпечення реалізації державної політики стосовно ВІЛ - позитивних й уразливих до ВІЛ дітей	279
<i>Шульгінова Л. А.</i> Механізми державного регулювання заробітної плати в Україні: сутність і складові	285
<i>Яблунівський С. В.</i> Удосконалення організаційно-правового забезпечення державного регулювання театральної діяльності в Україні	292
<i>Яроцький В. І.</i> Економіко-статистичне дослідження трудових ресурсів України	298
<i>Карамішева Л. Є.</i> Механізм реформування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування через запровадження єдиного соціального внеску	306
<i>Мельникова М. О.</i> Теоретичні та методичні аспекти застосування прогностичної регресійної моделі для оцінки рівня фінансового стану підприємства	313
<i>Нестругіна І. М.</i> Організаційно-правовий механізм державного фінансового контролю у сфері державних закупівель	325

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

<i>Ворона П. В.</i> Особливості становлення та розвитку представницької влади в Україні (на прикладі місцевого самоврядування)	333
<i>Дегтярьова І. О., Ляхоцький А. І.</i> Інноваційні підходи до залучення і використання потенціалу молоді в управлінні регіональним розвитком	339
<i>Кривачук Л. Ф.</i> Актуальні проблеми реалізації повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері освіти, культурного та духовного розвитку дітей	345
<i>Макаренко О. М.</i> Базові принципи моделі управління розвитком людського потенціалу територіальної громади	352
<i>Жерліцин Д. К.</i> Публічно-приватне партнерство як функціональний механізм удосконалення місцевого самоврядування	361

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	368
<i>Калашиник Н. С.</i> Самоосвіта державних службовців як фактор формування кадрової політики органів державної влади	368
<i>Колісниченко Н. М.</i> Лідерство і вища державна служба: порівняльні перспективи у контексті розвитку компетентностей	373
<i>Падафет Ю. Г.</i> Етична складова профілю особистості керівника державної служби	380
<i>Єдгарова І. В.</i> Проблеми впровадження моніторингу діяльності державних службовців з надання публічних послуг	387
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА	394
<i>Лахижа М. І.</i> Фінансове забезпечення органів територіального самоврядування: досвід Республіки Польща	394
<i>Смальскис В., Образцов В.</i> Развитие реформ государственного управления после восстановления независимости Литовской Республики	398
<i>Кітченко О. В.</i> Тенденції регулювання біржової діяльності Японії: досвід для України	403
<i>Котуков О. А.</i> Форми державної фінансової підтримки третього сектора у країнах постсоціалістичного табору	408
<i>Лунячек В. Е.</i> Публічне управління освітою в США: проблеми підготовки фахівців	416
<i>Меняйло В. І.</i> Науково-інноваційні та євроінтеграційні вектори державного реформування вищої освіти в Україні	424
<i>Медвідь М. М., Вергун О. Ю.</i> Міжнародний досвід державного регулювання зайнятості найманих працівників у військових формуваннях	431
<i>Стрельцов В. Ю.</i> Використання інструментів неінституціоналізму для аналізу системи багаторівневого врядування ЄС	438
<i>Тамм А. Є.</i> Європейський вибір України та реформування ринкової економіки	445
<i>Царьов Ю. О.</i> Історичні аспекти державного врегулювання процесів договірно-правового оформлення кордону між США та Канадою	453
<i>Бородіна О. А.</i> Особливості формування регіональної політики в країнах ЄС: досвід для України	459
<i>Даньшина Ю. В.</i> Зарубіжний досвід оцінювання якості надання адміністративних послуг	467
<i>Криштанович С. В.</i> Основні напрямки гірської політики країн ЄС: досвід для України	475
<i>Ріпка Ю. М.</i> Зарубіжний досвід публічного врядування управління територією	483
<i>Сумська В. В.</i> Лобіювання як інструмент публічного врядування: зарубіжний досвід	491
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	498

CONTENTS

DEVELOPMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM IN UKRAINE	3
<i>Danyk Yu. H., Trush O. O., Klyvets V. V.</i> Development prospects for communicative-diagnostic technologies of cybernetic-psychological state monitoring of information space of specified region	3
<i>Diehtiar A. O., Kriukov O. I.</i> Features of state regulation of innovative infrastructure in regional dimension	12
<i>Yelahin V. P.</i> Societal social state development in democratic transit	21
<i>Astapova T. A.</i> Historical development of democracy forms	28
<i>Bublii M. P.</i> Development stages of normative legal provision of public purchases system	34
<i>Bulba V. H.</i> Social nature as social state basis	42
<i>Yelchaninov D. B.</i> Consolidation of information in public administration processes	47
<i>Kushnir M. O.</i> Development stages of Ukrainian regionalism: institutional and legal milestones	56
<i>Melnykov O. S.</i> Informational support of competitive tendering	64
<i>Nepomniashchyi O. M.</i> Global aspects of housing policies and construction	70
<i>Orlov M. M.</i> Forming order of administrative bodies with enforcement agencies	77
<i>Postupna O. V.</i> Theoretical bases for public administration of preschool education system in Ukraine	86
<i>Serhieieva L. M., Karpenko O. S.</i> Systematization issues of subjects authorities that carry out measures in counteraction against trafficking of people	93
<i>Fomitska N. V.</i> Approaches in content development of “institutional principles” concept	99
<i>Kozachok S. M.</i> Citizens-home owners and their associations as dialogue subject with state	104
<i>Minaieva I. M.</i> Modern IT-technologies implementation in public authorities activity	113
<i>Mykhailov H. M.</i> State architectural control as administrative function	120
<i>Molchanova O. P.</i> Conceptual model as establishing instrument of national development strategy in Ukraine	127
<i>Dementov V. O.</i> Features of public service development in public administration democratization	135
<i>Rubanov M. M.</i> Role of state in innovative activity regulation at regional level	141
<i>Vladymyrov M. V.</i> Public political culture	149
STATE REGULATION OF ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT PROCESSES	156
<i>Havkalova N. L., Kryvoruchko A. S.</i> Labor-related cost optimization procedure	156
<i>Babaiev V. Yu.</i> Innovative infrastructure formation in agrarian sector of economy in Ukraine	161
<i>Boklah V. A.</i> Public policy of land utilization optimization in market land relations	169
<i>Hohol T. V.</i> State regulation system formation of land relations and land utilization management in rural territories	174
<i>Zhadan O. V.</i> Essential feature of state regulation mechanism of social-labour relations	181
<i>Kovalenko M. M.</i> Market self-regulation of banking sector and first priority lines of its development	188
<i>Lysenkova N. V.</i> Financial risk insurance	196

<i>Revenko O. V., Revenko T. V.</i> Research of tax policy influence on social infrastructure development in Ukraine	201
<i>Sobol R. H.</i> Development policy of insurance market4: in Ukraine in period before crisis	210
<i>Sobchenko V. V.</i> Historical-national stages of social people protection development	216
<i>Ulianchenko Yu. O.</i> Clusters forming as stable socio-economic development means of region	229
<i>Dorosh T. L.</i> Features of musical education management at local level	236
<i>Kovalchuk V. H.</i> Problems of state incentives of economic development in regions	245
<i>Kurennna T. O.</i> Actual problems of internal financial control at Ministry of Agrarian Policy and Food Supplies of Ukraine	251
<i>Podobied N. V.</i> State policy of development of healthy life-style among youth in Ukraine: approaches and measures	259
<i>Repetko O. A.</i> Efficiency analysis of operational state financial control system in budgetary sphere of Ukraine	265
<i>Storozhenko O. V.</i> Normatively-legal functioning basis of culture sphere	273
<i>Tymoshenko P. B.</i> Institutional support of state policy realization regarding HIV positive and vulnerable children	279
<i>Shulhinova L. A.</i> Mechanisms of state regulation of wages in Ukraine: nature and components	285
<i>Yablunivskiy S. V.</i> Improving organizational-legal provision of state regulation of theater activity in Ukraine	292
<i>Yarotskiy V. I.</i> Economic-statistical research of human resources in Ukraine	298
<i>Melnikova M. O.</i> Theoretical and methodological aspects of prognostic regression model to assess the level of financial condition of the enterprise	306
<i>Karamysheva L. E.</i> Mechanism of reforming of Compulsory State Social Insurance System through introduction of unified social contribution	313
<i>Nestruhina I. M.</i> Institutional framework of financial control in public procurement	325
DIRECTIONS OF LOCAL GOVERNMENT SYSTEM REFORMATION IN UKRAINE	333
<i>Vorona P. V.</i> Features of representative power formation and development in Ukraine (by example of local government)	333
<i>Dehtiarivna I. O., Liakhotskiy A. I.</i> Innovative approaches to attraction and use of youth potential in regional development management	339
<i>Kryvachuk L. F.</i> Actual issues of realization of executive power and local government authorities in education, cultural and spiritual advance of children	345
<i>Makarenko O. M.</i> Basic principles of human potential development management model of territorial community	352
<i>Zherlitsyn D. K.</i> Publicly-private partnership – way of local government improvement as functional mechanism of qualitative services provision to people	361
PECULIARITIES OF STATE PERSONNEL POLICY REALIZATION IN UKRAINE	368
<i>Kalashnyk N. S.</i> Self-education of public servants as factor that forms personnel policy of state power body	368
<i>Kolisnichenko N. M.</i> Leadership and higher public service: comparative prospects in competence development context	373
<i>Padafet Yu. H.</i> Ethic component of managerial staff personality profile in public service	380
<i>Yedharova I. V.</i> Analysis of monitoring implementation problems in public servants activity	387

FOREIGN POLICY AND NATIONAL SECURITY	394
<i>Lakhyzha M. I.</i> Financial provision of territorial government bodies: experience of Poland Republic	394
<i>Smalskys V., Obraztsov V.</i> On issue of public administration development reforms after independence restoration of Lithuania Republic	398
<i>Kiktenko O. V.</i> Trendcies in stock exchange activity regulation in Japan: experience for Ukraine	403
<i>Kotukov O. A.</i> Forms of state financial support for third sector in countries of former socialist camp	408
<i>Luniachek V. E.</i> Public administration of education in USA: human resource development problems	416
<i>Meniailo V. I.</i> Science-innovative and European integration vectors of higher education state reformation in Ukraine	424
<i>Medvid M. M., Verhun O. Yu.</i> International experience in state regulation of employees in military formation	431
<i>Streltsov V. Yu.</i> Use of neoinstitutionalism methods for multilevel control system analysis in EU	438
<i>Tamm A. Ye.</i> European choice of Ukraine and market economy reformation	445
<i>Tsariov Yu. O.</i> Historical aspects in state regulation of contractual-legal border registration processes between United States of America and Canada	453
<i>Borodina O. A.</i> Features of regional policy development in EU countries: experience for Ukraine	459
<i>Danshyna Yu. V.</i> Foreign experience in quality evaluation of administrative services provision	467
<i>Kryshchanovych S. V.</i> Basic tendencies in mountainous policy of EU countries: experience for Ukraine	475
<i>Ripka Yu. M.</i> Foreign experience in public administration of territorial management	483
<i>Sumska V. V.</i> Lobbying as public administration method: foreign experience	491
CONTRIBUTORS	498

Наукове видання

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Збірник наукових праць

Випуск 4 (35)

Засновано у 2003 р.

Засновник – Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Збірник зареєстровано в Міністерстві юстиції України, свідоцтво серії КВ № 15527-4099ПР від 9 липня 2009 р., та в Міжнародному центрі періодичних видань (Франція), ISSN 1727-6667

Відповідальний за випуск к.держ.упр. *А. О. Кузнецов*

Редактор *Т. В. Кузнякова*
Коректор *Т. В. Кузнякова*
Комп'ютерна верстка *В. В. Богатова*

Підписано до друку 21.12.2011. Формат 70x100^{1/16}. Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний. Умов. друк. арк. 42,09. Обл.-вид. арк. 44,8. Наклад 300 прим.

Видавництво Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України “Магістр”.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1654 від 19.01.2004 р.
61050, м. Харків, просп. Московський, 75, тел. (057) 732-32-55,
електронна адреса: наука@kbuara.kharkov.ua

Віддруковано з оригінал-макета в поліграфічному центрі “Літографіка”,
61050, м. Харків, вул. Франківська, 14